

Ölkənin mədəniyyət mərkəzi olan əsas şəhərinde - Bakıda teatrların sayı barmaq hesabıdır. Və Akademik Milli Dram teatrından sonra Musiqili Teatr da eyni müəllifin eyni əsərinə müraciət edib. İlyas Əfəndiyevin "Mənim günahım" pyesi. Niyə məhz bu əsər?

təyir. Amma yenə də kişilərin saxta ictimai pafosunun yanında qadınlar daha real, inandırıcı alınır.

İradə Sayya pyesdəki konfliktli dolaşdırıcı ictimai motivləri ortadan qaldıraraq, mətni ixtisar edib, daha dəqiqi, oradan özünə lazım olan münasibət xəttini götürüb.

İradə dərinliyini qoruduğu səhnə dekoru ilə, vizual proyeksiya ilə, rəqibi Ayqızın rəqsləri ilə (quruluşçu baletmeysteri Yelena Ağayeva) balerinanı bir şəxsiyyət olaraq rampanın işığına salır, onun qütbdən-qütbə çırpacaq psixoloji-fəlsəfi fenomen kimi tədqiq etmək istəyir. Bunun üçün əsəri yüngülcə dekonstruksiya edir. Ora yeni kontekstlər gətirir və bu, əlbəttə, maraqlıdır. Amma görünənə şəxsiyyət problemi - sevgi, nifrət və şəxsiyyət kimi ciddi mövzunu açmağa, bu haqda danışmaq göstərməyə daha dərin konfliktlər, ziddiyyətlər, dramaturji material lazımdır. "Mənim günahım" pyesi bunun üçün yetərli deyil, bir balerinanın sevgi və ya şəxsiyyət böhranı kimsəyə toxunmur. Onda rejissor belə bir üsula əl atır-dram balerininin xəyalı kimi oynanılırsın - onun düşüncələri, daxili narahatlıqları qısa bir zaman içində xəyalvari fraqmentallıqla oynanılırsın. Bu format çox yaxşıdır. Amma di gəl ki, az zaman üçün də bu şəxsiyyət böhranı məsələsi ağırlıq edir, cızılan zaman çərçivəsinə, daha düzü for-

güldür, sevgi haqqında pritça üçün ağır və yorucu.

Tamaşa boyunca rejissor Musiqili Teatr üçün yeni sayılan vasitələrdən yararlanır. Nurcahanı bir şəxsiyyət kimi təkləyib göstərmək üçün gah zamanla (saat rəsmi) sıxır, gah güzgü göstərir (o güzgüdə də Ayqız rəqs edir və Nurcahan güzgünü qırmaqla öz böhranını aşkar bəlli edir, özü ilə, öz günahı və qısqanclığı ilə təkbətək qalmaq gücü çatmadığını göstərir) gah da səhnənin bir küncündə çalınan musiqilərlə, qəfil peyda olan xatirələrlə onu haqlayır. Bunlar bədii həll kimi müxtəliflik yaradır, fikri açmaq üçün seçilən, bir az da klişe üsullardır. Və həm də psixoloji konfliktli dərinə salmaq cəhdləridir. Balerinanın daxili əzablarına təkanlar seçməkdir. Halbuki balerina psixoloji dramın mərkəzindədir və ətrafdakı hər şey eynən tamaşanın əvvəlindəki musiqi kimi ondan ömrü almalıdır, deyə düşürəm.

Balerina əzab çəkir, qorxur. Amma ən böyük qorxusu yaşlanmaqdır, ya ən böyük qorxusu özüdür? Əzabı qısqandıqı üçün çəkir, ya günah hissi ona əzab verir? Bunlara tamaşanın finalında cavab olacaqmı? Bunlar əlbəttə anons sualları deyil, dramaturji vəziyyəti aydınlaşdırmaq üçündür.

Balerinanı bu günah hissindən nə xilas edə bilər? Kiçik bir bəraət. Ki, bu bəraəti tamaşanın sonunda əri Sahib Nurcahana verir: Olub, Ayqızla bir şeylər yaşamışıq, deyir. Nurcahan xanım rahatlaşır, daha "mənim günahım" deyə bir şey yoxdu, hamımızın günahı var. Nə gözəl! Səhnəyə də çıxmaq olar daha, qızlara çımırmaq da olar, aşağılamaq da, Sahibi atmaq da, tutmaq da. Ayqızı səhnəyə həsrət qoymaq da. Sahibə, ağıllı-ağıllı qadının nədən belə cılız ola biləcəyini deyən Sahibə nə istəyir düşünsün (Əslində Nurcahan Sahibin gözündə özünü sevir). Nurcahan öz-özü ilə üz-üzə qalmaq işgəncəsindən qurtulub. Axı tamaşa demək olar ki, Nurcahanın fikrində, xəyalında, düşüncəsində oynanılır - Sahibin ondan çay istədiyi vaxtdan onun qalxıb çay gətirdiyi vaxtdək. Yəni, tamaşanın əvvəlində çay istəyən Sahibə Nurcahan yalnız finalda çay gətirir.

İçin, əziz kişilər, için ki, qadın obrazı ilə, qadın faciəsi ilə bağlı stereotipləriniz möhkəmlənsin (Hərçənd belə istehza yoxdur finalda, bunu mən darıxdığım üçün tamaşaya əlavə edərdim). Qadın qəhrəman yaratmaq çətinidir - ona görə yox ki, "Qadın nə istəyir?" sualına cavablarda net bir cavab tapılmır, ona görə ki, bu sual necəsə ortaya çıxıb...

Belə tezbazar finaldan tamaşaçılar çaşırlar. Bəs tamaşaçıların günahı nədir? Əlbəttə, vardır. Teatrın bu günündə onların da payı var...

Bu pyesə görə tamaşaçılar da günahkardır

Akademik teatrın rekvizitlərinə belə heyfim gələn tamaşasından sonra "Niyə?"dən çox "Necə?" sualı verirsən.

Musiqili teatr İradə Sayyanın quruluş verdiyi "Mənim günahım" tamaşasını təqdim edir. Sevgi haqqında pritça kimi.

İlyas Əfəndiyevin pyeslərində ictimai qat qəhrəmanlara həmişə ağırlıq edir - Kişi qəhrəmanları pafosa, qadın qəhrəmanlarısa bu kişilərin pafoslu nitqlərindən əzab çəkməyə məcbur edir.

Çünki qadın qəhrəmanlarda əsasən ictimai tənqidi özünü göstərmir, bu, bir kişi dramaturqun yanaşmasıdır, dramaturq onlara fəlsəfi-sosial fenomen kimi yanaşmır, heç psixoloji fenomen kimi də dərin qatlar açılmır, onlar yalnız sevgi, sevgi is-

Tamaşanın qəhrəmanı balerina Nurcahanın (xalq artisti Şükufə Yusupova) dərdi fobiya kimi görünür, hər şey tərk edir onu - yaş gedir, səhnəyə daha gənc balerinalar lazımdır, əri Sahibdən (əməkdar artist İlham Hüseynov) də sevgi gəlmir. Şükufə Yusupovanın qəhrəmanının dərdi bir qadın, bir balerina faciəsidir. Amma tamaşa irəlilədikcə biz onun bir şəxsiyyət faciəsi yaşadığını görürük. Yəni, qadının dərdi dramaturqun, bəzi kişi tamaşaçıların düşündüyü kimi ancaq sevgi, qısqanclıq deyil. O da bir şəxsiyyət kimi mə-nəvi böhran keçirir. Ona qısqanclıq və sevgidən başqa günah hissi də əzab verir. Çünki o şərə bulaşmış, əri Sahibin göz yetirdiyi, səhnənin tələb etdiyi balerina Ayqızın (Cəlale Novruzlu) ayaqqabısına şüşə töküb.

matına uyğun gəlmir. Bu isə baş qəhrəmanı oynayan aktrisaya çətinlik yaradır.

Bu ki, sevgi haqqında pritçadır, format da, janr da, mövzu da proqram yazılıb deyib keçmək də olar, amma İradə Sayya səhnə tərtibatı, temporitm, aktyor oyunundakı çoxplanlılıq, kompozisiya və s. ilə bizi ağır psixoloji drama kökləyir. Gözləntisə özünü doğrultmur. Qısqanclığı, tamaşa psixoloji dram, şəxsiyyət böhranı mövzusu üçün format etibarilə yün-

Dövlət Musiqili Teatrı daha bir beynəlxalq festivala dəvət olunub

Teatrın mətbuat xidmətindən verilən məlumata görə, Teatr, Türkiyədə təşkil olunan 18-ci Trabzon Beynəlxalq Qara dəniz Teatr Festivalında iştirak edəcək. Əsas 2000-ci ildə Türkiyə Dövlət Teatrları Baş İdarəsi tərəfindən qoyulan və hər il bir sıra ölkələrin nüfuzlu teatrlarının iştirak etdiyi festival bu il mayın 2-dən 15-dək Trabzon şəhərində keçiriləcək.

"18-ci Trabzon Beynəlxalq Qara dəniz Teatr Festivalına dəvət edilməyimiz bizim üçün çox xoş oldu. Söhbət Almaniya, Ukrayna, Yunanıstan, Rusiya, İran, Gürcüstan, Fransa, Moldova, Çin, Sloveniya, Makedoniya, Serbiya və digər ölkələrin teatrlarının qatıldığı nüfuzlu bir festivaldan gedir. Xalqlar, millətlər, dövlətlər arasında sülh, dostluq və qardaşlığın təbliği məqsədilə keçirilən festival zəngin proqrama malikdir. Belə ki, festival çərçivəsində müxtəlif tədbirlər - həmrəyliyin nümayişi olaraq iştirakçıların şəhərdə yürüşü, dünyanın məşhur rejissor və dramaturqları ilə görüşlər, ustad dərsləri, konfranslar, sərgilər təşkil edilir. Azərbaycanı bu nüfuzlu festivalda təmsil etmək bizdə qürur doğurur. İnanıram ki, 18-ci Trabzon Beynəlxalq Qara dəniz Teatr Festivalında ölkəmizi layiqincə təmsil edəcəyik", - deyə Azərbaycan Dövlət Musiqili Teatrının direktoru, Əməkdar İncəsənət Xadimi Əliqismət Lalayev bildirib.

■ Aliyə teatrşünas

16 fevral 2017

WWW.KASPI.AZ

TEATR